

Wojciech Kalaga

Er(r)go

ER(R)GO. Teoria–Literatura–Kultura nr 1-2 (20-21), 5-6

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Er(r)go...,

... jak zapowiadałem w poprzednim numerze „Er(r)go”, wstęp ten będzie miał inny niż zwykle charakter. Na dziesięciolecie istnienia postanowiliśmy przypomnieć czytelnikom wybór tym razem przekładów, które ukazały się na naszych łamach w ciągu ostatniej dekady. Nie był to wybór łatwy, ale winien zaspokoić nawet wybrednych czytelników. Spis treści zawiera wybitne nazwiska, ale nie to jedynie było naszym celem – ten wybór wytycza także obszar, w którym „Er(r)go” kreśliło sfery swoich zainteresowań: powinowactwa filozofii i literatury w kontekście współczesnych dyskursów teoretycznych (Christopher Norris o filozofii i literaturze oraz Stanley Fish o Austynie, Derridzie, języku i aktach mowy); poszukiwanie, kreowanie i zachowanie tożsamości zbiorowej (Hayden White pisze o tożsamości europejskiej, Joel Jansen o rozmyciu kulturowym tożsamości przez zmianę kontekstu estetycznego dzieła sztuki) i tożsamości indywidualnej (Slavoj Žižek, oczywiście z perspektywy Lacanowskiej i z uwzględnieniem różnicy seksualnej, o czterech pozycjach podmiotowych); relacja języka i myśli, konstruowanie i status teorii (Fredrick Jameson na przykładzie Lacana, ale przy tym też o przydatności jego aparatu pojęciowego do analizy literackiej i wpływie dialektyki Hegłowskiej na Lacana); zagadnienia rozmaitych metodologii (Carl Humphries o metodologicznych dylematach dotyczących autoreprodukcyjności kultury, Bruce Finks o wiedzy i jouissance, podmiocie znaczenia i podmiocie popędów w teorii Lacana); problemy literaturoznawcze z perspektywy nowych teorii (Lawrence Buell zastanawia się, jak wykrystalizowanie się literatury narodowej w okresie Amerykańskiego Renesansu wpisuje się w teoretyczną formułę, opisującą nowe literatury postkolonialne). Poczesne miejsce w tym zbiorze – może nieproporcjonalnie obszerne w stosunku do tematyki dotychczasowych numerów, usprawiedliwione jednak jakością tekstów – zajmuje dyskurs historii: opozycja obiektywności i subiektywności w badaniach historycznych i kwestia logicznej bliskości prawdy i wartości (Frank Ankersmit podważa słuszność tej pierwszej opozycji i przedstawia swą pochwałę subiektywności), właściwości dyskursu historycznego (Roland Barthes o tych właściwościach w odróżnieniu od opowieści fikcyjnej w świetle zamierania narracji historycznej, Michel de Certeau o historii, piśmie, dyskursie historii, rzeczywistościach i innym). Te „historyczne” teksty w sposób oczywisty (co widać nawet w tak pobieżnym opisie) wykraczają daleko poza ramy wąsko rozumianej dyscypliny i sięgają w obszary zarysowane wyżej lub wytyczają nowe.

Wojciech Kalaga

Er(r)go...

... as I have indicated in the preceding issue, the following preface will be of different character than usual. To mark the tenth anniversary of our activity, this time we have decided to remind our readers of (a selection of) translations which have been published in our journal over the last decade. The choice was not an easy one, but it should satisfy even the most fastidious readers. The table of contents lists exceptional names, but this was not our only intent—the selection also maps the territory, where *Er(r)go* staked out the sphere of its interest: the kinship of philosophy and literature in the context of contemporary theoretical discourses (Christopher Norris on philosophy and literature and Stanley Fish on Austin, Derrida, language and speech acts); the search for the creation and the preservation of collective identity (Hayden White writes of European identity, Joel Jansen about cultural dissolution of identity caused by the change of the aesthetic context of the work of art) and individual identity (Slavoj Žižek, naturally from a Lacanian perspective and taking into the account sexual difference, writes about four subjective positions); the relation between language and thought, the construction and the status of theory (Fredrick Jameson, on the example of Lacan, but also on the suitability of his conceptual apparatus for literary analysis and on the influence of Hegelian dialectics on Lacan); the questions of various methodologies (Carl Humphries on methodological dilemmas concerning self-reproducibility of culture, Bruce Finks on knowledge and jouissance, the subject of meaning and the subject of drives in Lacan's theory); problems of literary studies from the perspective of new theories (Lawrence Buell ponders on how the making of national literature during the American Renaissance may be inscribed into a theoretical formula that describes new post-colonial literatures). A prominent place in this selection—perhaps disproportionately large in relation to the subject matter of the hitherto issues, yet justified by the quality of the texts—is occupied by the discourse of history: the opposition between objectivity and subjectivity in historical research and the issue of the logical proximity of truth and value (Frank Ankersmit questions the validity of the former opposition and presents his eulogy of subjectivity), the characteristics of historical discourse (Roland Barthes on these characteristics, as opposed to a fictional tale in light of the receding historical narrative, Michel de Certeau on history, writing, discourse of history, realities and the Other. These “historical” texts in an evident manner (as even such a brief account illustrates) reach well beyond the frames of a narrowly understood discipline and venture into territories beyond or map out new ones.

Wojciech Kalaga